

Akateemiset interventiot Pohjois-Irlannin unionismissa¹

JYRKI RUOHOMÄKI

Pohjois-Irlannin konflikti tarjoaa mahdollisuuden tarkastella tutkijan ja tutkimuksen poliittisuutta, sekä tutkimuksella politikointia. Väitöskirjassani olen tarkastellut Pohjois-Irlannin unionismin sisäisiä keskusteluja juuri tästä perspektiivistä. Unionismi tarkoittaa poliittista doktriinia, jonka mukaan Pohjois-Irlannin tulee säilyä osana Iso-Britanniaa. Väitöskirjani pohtii siis kysymyksiä tutkijasta poliitikkona, tutkimuksen poliittista aspektia sekä sitä, miten tutkimusta ja politiikan teoriaa voidaan käyttää päivänpoliittisen argumentaation rakennusaineena.

Huolimatta siitä, että Pohjois-Irlannin unionismi ja irlantilainen nationalismi politisoivat lähes kaikki Pohjois-Irlannissa käytävät keskustelut, usein oletetaan, että Pohjois-Irlannin politiikan tutkimus on tai että sen tulisi olla näistä konflikteista riippumatonta. Tämä johtuu osaltaan tieteellisen objektivismin oppikirjamäärityksen kritiikittömästä hyväksymisestä. Klassisen objektivismin mukaan tutkijan ja tutkimuksen täytyy pysytellä poliittisten ristiriitojen yläpuolella eikä tutkija saa tehdä tutkimustaan poliittiseen doktriiniin sitoutuneena. Voidaan kuitenkin kysyä, onko edes ajateltavissa, että Pohjois-Irlannissa, missä kaksi keskenään ristiriitaista diskurssia – unionistinen ja nationalistinen – politisoivat lähes kaiken keskustelun (Ks. esim. Finlayson 1997, 74–75), tiede voisi pysyä saman politisoitumisen ulkopuolella. Pohjois-Irlannin jakautuminen unionistiseen ja nationalistiseen dis-

kurssiin heijastuukin väistämättä myös tieteeseen. Päivänpolitiikan vaikutus näkyy esimerkiksi siinä, että pohjoisirlantilaisen tieteen kentällä voidaan unionistisesti tai nationalistisesti sitoutuneiden tutkimusten havaita kamppailevan keskenään. Pohjois-Irlannin kaksinapaisuus näkyy myös siinä, miten tutkimusaiheita valitaan, tutkimuksia toteutetaan ja tutkimustuloksia käytetään.

Vaikka monet unionismia ja nationalismia problematisoivat tieteelliset keskustelut ovat tieteen sisäisiä debatteja, on unionismia ja nationalismia käsittelevillä tieteellisillä kiistoilla myös päivänpoliittinen ulottuvuutensa. Tiede, joka käsittelee Pohjois-Irlannin konfliktia, ei siis välttämättä pysy yksinomaan tieteenä, vaan muuntautuu helposti myös päivänpoliittiseksi argumentaatioksi, tai sen rakennusaineeksi. Tämänkaltaisen tutkijan ja tutkimuksen potentiaalisuus poliittisuuteen antaa mahdollisuuden tulkita nämä retorisesti tieteellisen argumentaation genreen kuuluvat puheet myös päivänpoliittisiksi puheiksi ja tarkastella Pohjois-Irlanti-tutkimusta poliittisen puheen kaltaisena interventiona, joka sisältää poliittisia suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia erilaisissa vaihtuvissa konteksteissa.

Puhuttaessa ihmistieteistä on tietysti aiheellista kysyä, onko ylipäättään mahdollista tehdä tutkimusta, jonka tekijä ei olisi johonkin normatiiviseen doktriiniin sitoutunut? Voidaankin sanoa, että erilaiset normatiiviset doktriinit ovat aina tutkimuksen sisään kirjoitettuja – riippumatta siitä tuodaanko ne tekstissä selväsanaisesti esiin. Poliittinen sitoutuneisuus voidaan ymmärtää rinnasteiseksi

¹ Teksti perustuu Jyväskylän yliopistossa 17.10.2008 pidettyyn lektio praecursoriaan.

muiden tutkimussitoutumusten kuten tutkimusaiheen, tutkimusmateriaalin ja tutkimusmetodin valinnan kanssa. Tutkijan poliittinen sitoutuminen ja tutkimuksen johtaminen tietystä poliittisesta näkökulmasta on samalla kuitenkin myös aivan oma sitoutuneisuuden muotonsa. Poliittinen sitoutuminen ei myöskään ole aina puoluepoliittista sitoutumista. Esimerkiksi Pohjois-Irlannin unionismia voidaan puolustaa tutkimuksen keinoin unionismin poliittiseen doktriiniin sitoutuen, mutta pysyttelemällä kuitenkin erossa unionistipuolueiden poliittisista ohjelmista (Ks. esim. Barton & Roche 1991; 1994; 1999).

Tarkasteltaessa Pohjois-Irlantia esimerkkinä tutkijan ja tutkimuksen mahdollisuudesta poliittisuuteen on otettava huomioon alueen erikoislaatuisuus, eli kahden keskenään ristiriitaisen diskurssin näkyminen lähes kaikissa pohjoisirlantilaisissa debatteissa. Kaikki poliittinen keskustelu Pohjois-Irlannissa muuttuu helposti unionismin ja Irlantilaisen nationalismin keskenään ristiriitaisten näkökulmien jäsentämäksi debatiksi. Esimerkiksi Euroopan integraatio -keskustelu on Pohjois-Irlannissa muuttunut keskusteluksi siitä, onko syvenevä integraatio hyödyllinen pyrittäessä kohti irlantilaisen nationalismin päämäärää eli yhteistä Irlantia, vai vaikuttaako syvenevä integraation itse asiassa siten, että kansallisvaltioiden rajojen menettäessä merkitystään koko kysymys Irlannin ja Pohjois-Irlannin välisestä rajasta käy merkityksettömäksi (Ruohomäki 2008, 128–130). Euroopan integraatio -keskustelun tarjoaman esimerkin kaltainen taipumus tarkastella kaikkia poliittisia kysymyksiä saaren jakautuneisuuden kautta on hyvin voimakkaasti pohjoisirlantilaista keskustelua jäsentävä tekijä. Tätä taustaa vasten voidaankin kysyä, voiko yksittäinen tutkija pysytellä tämän tendenssin ulkopuolella, tai tuleeko hänen edes yrittää ulkopuolella pysyttelyä, sillä sitoutuneisuuden välttely saattaa johtaa myös uusiin ongelmiin.

Sitoutumattomuuden ongelma

Kuten todettua, Pohjois-Irlannissa tutkimus rinnastuu hyvin voimakkaasti päivänpolitiikkaan, ja sitä jäsentävää unionismin ja nationalismin väliin jakoon. Unionistinen ja nationalistinen diskurssi taas määrittävät poliittiset subjektinsa, Pohjois-Irlannin unionistiset ja nationalistiset puolueet. Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva, vaan Pohjois-Irlannissa vaikuttaa myös joitain tämän jaon ky-

seenalaistamiseen pyrkiviä puolueita. Sitoutumattomuuteen pyrkivä Pohjois-Irlanti -tutkija voidaan rinnastaa sellaisiin pohjoisirlantilaisiin puolueisiin, jotka yrittävät sijoittaa itsensä unionismi/nationalismi -jaottelun ulkopuolelle, tai jotka yrittävät jopa kyseenalaistaa tämän jaon.

Tunnetuin esimerkki unionismi/nationalismi-jaottelun ulkopuolelle pyrkivistä puolueista on Allianssi-puolue, joka ei kuitenkaan ole kyennyt nousemaan merkittäväksi poliittiseksi voimaksi Pohjois-Irlannissa. Keskeinen syy tähän löytyy siitä, että Allianssi-puolue on ollut pakotettu ottamaan kantaa Pohjois-Irlannin keskeiseen perustuslailliseen kysymykseen siitä, onko alueen kuuluminen Iso-Britanniaan tuomittavaa vai hyväksyttävää. Allianssi-puolueen kanta, jonka mukaan nykyään vallitseva tilanne on täysin legitiimi, johti siihen, että puolue käytännössä nimettiin unionistiseksi puolueeksi, vaikka se edelleen itse kiisti unionistisuutensa. Allianssi-puolueen esimerkki osoittaa, että Pohjois-Irlannissa poliittisia valtaosuuksia on hyvin vaikea saavuttaa ilman valintaa kahden erilaisen poliittisen tilanteen lukutavan välillä. Tämä valinta lukitsee väistämättä valitsijan joko unionismin tai nationalismin poliittiseen leiriin ja samalla sulkee vastakkaisen leirin valinnantekijän sanomalta. Allianssi-puolueen kohtaamat vaikeudet rinnastuvat sitoutumattomuuteen pyrkivän Pohjois-Irlanti -tutkijan vaikeuksiin.

Pohjois-Irlannin puoluepolitiikassa sitoutumattomuus suhteessa unionismiin tai nationalismiin näyttää siis vielä tällä hetkellä johtavan marginalisoitumiseen. Pohjois-Irlanti -tutkimuksessa tilanne ei ole aivan näin yksiselitteinen, mutta on helppo kuvitella, että etenkin normatiiviseen vaikuttavuuteen pyrkivässä tutkimuksessa, kuten konfliktintutkimuksessa, poliittinen sitoutumattomuus voi olla hyvin vaikeasti saavutettavissa.

Tutkimuksen poliittisuus -aspektin lisäksi tutkijasta voidaan käyttää myös politiikan tekemisessä, politikoinnissa. On tunnettua, että politiikan teoreetikon teorianmuodostukseen vaikuttavat ne poliittiset ongelmat, joita hän päivittäin kohtaa (Skinner 1978, xi). Tämä asetelma voidaan myös kääntää ja tarkastella sitä, miten politiikan teoriaa voidaan käyttää päivänpoliittisesti sitoutuneen argumentaation rakennusaineena. Retorinen strategia, joka hyödyntää teoriaa päivänpolitiikan debatteissa, tulee esiin siinä, miten Pohjois-Irlannin unionismi on markkinoitu korostamalla sen juuria brittiläisessä liberalismissa (Ks. esim. Aughey 1989). Tässä

tapauksessa kyse on retorisesta konstruktiosta, jossa politiikan teoria, esimerkiksi klassinen liberalismi, tarjoaa aineistoa päivänpoliittisesti sitoutuneen argumentaation rakentamiseen. Tätä retorista strategiaa eivät käytä ainoastaan poliittisesti sitoutuneet tutkijat, vaan politiikan teoriaa käytetään myös teoriaa taitavien puoluepoliitikkojen argumentaatioissa (Ks. esim. McCartney 1985). Kyseinen retorinen strategia oli voimakkaimmin nähtävissä niin sanotussa ”uudessa unionismissa”, jolla tarkoitetaan unionismin 1990-luvun sekularisointumistendenssiä, eli keskiluokkaisten ja koulutettujen unionistien pyrkimystä eroon unionismin leimallisesta

protestanttisuudesta. Akateemissävytteisen retoriikan ja maallistuneen argumentaation lisääntymisen on usein tulkittu merkiksi uudenlaisen unionismin synnystä (Esim. Farrington 2001). Tässä tulkinnassa on kuitenkin jätetty huomioimatta se, että unionismin sekularisointuminen oli ennen kaikkea retorista. Esimerkiksi akateemisen ja maallistuneen unionismin kanta Pohjois-Irlannin konfliktin peruskysymykseen, Pohjois-Irlannin perustuslailliseen asemaan, säilyi muuttumattomana, vaikka unionistinen argumentaatio rakennettiin uskonnollisen vastakkainasettelun sijasta kahden poliittisen filosofian väliseksi vastakkainasetteluksi.

LÄHTEET

- Aughey, Arthur. 1989. *Under Siege: Ulster Unionism and the Anglo-Irish Agreement*. Belfast. The Blackstaff Press.
- Barton, Brian & Roche, Patrick J (toim).1991. *The Northern Ireland Question: Myth and Reality*. Aldershot. Avebury.
- Barton, Brian & Roche, Patrick J (toim).1994. *The Northern Ireland Question: Perspectives and Policies*. Aldershot. Avebury.
- Barton, Brian & Roche, Patrick J (toim).1999. *The Northern Ireland Question: Nationalism, Unionism and Partition*. Aldershot. Avebury.
- Farrington, Christopher. 2001. Ulster Unionist Political Divisions in the Late Twentieth Century. *Irish Political Studies*. Vol 16, 50–71.
- Finlayson, Alan. 1997. Discourse and Contemporary Loyalist Identity. Teoksessa Shirlow, Peter ja McGovern, Mark (toim.) *Who are the People? Unionism, Protestantism and Loyalism in Northern Ireland*. London. Pluto Press.
- McCartney, Robert. 1985. *Liberty and Authority in Ireland*. Belfast. Field Day Theatre Company Limited.
- Ruohomäki, Jyrki. 2008. ”Could Do Better”. *Academic Interventions in Northern Ireland Unionism*. Valtio-opin väitöskirja julkaistu sarjassa Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research (344). Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.
- Skinner, Quentin. 1978. *The Foundations of Modern Political Thought: Vol. 1. The Renaissance*. Cambridge. Cambridge University Press.